

PESTICIDHANDLINGSPLAN II

MARTS 2000

**MILJØ- OG ENERGIMINISTERIET
MINISTERIET FOR FØDEVARER, LANDBRUG OG FISKERI**

1. Indledning

Anvendelse af pesticider medfører en række uønskede effekter på miljøet og sundheden. Der er en påvirkning af flora og fauna i vandløb, søer og småbiotoper, der udvaskes pesticider til grundvandet, og der er fortsat usikkerhed om sundhedsmæssige effekter. Befolkningens indtagelse af fødevarer og drikkevand vurderes med den nuværende viden ikke at udgøre en sundhedsrisiko.

Jordbruget har stadigvæk et forbrug af pesticider, der ligger over hvad, der er nødvendigt for en rentabel dyrkning.

Regeringen ønsker derfor at nedsætte belastningen af miljøet og sundheden samt at fjerne overforbruget af pesticider. Regeringen besluttede i forbindelse med offentliggørelsen af rapporten fra Bichel-udvalget, at dette skulle ske ud fra den trestrengede strategi som udvalget anbefalede. Den trestrengede strategi indebærer en generel nedsættelse af brugen af pesticider, nedsættelse af eksponeringen af biotoper, samt en øget økologisk omlægning.

På baggrund af dette fremlægges i pesticidhandlingsplan II en række mål og virkemidler.

2. Mål

Målene er:

- at behandlingshyppigheden¹ på behandlede arealer bliver så lille som mulig
- at der sker en beskyttelse af visse områder herunder
 - friholdelse af arealer langs målsatte vandløb og søer over 100 m²
 - en reduktion af pesticidanvendelsen på særligt følsomme arealer
- at arealer med økologisk produktion udvides
- revision af godkendelsesordningen

Mål for nedsættelse af behandlingshyppigheden

Målet for nedsættelse af behandlingshyppigheden vil blive fastsat etapevis. Der etableres et delmål for år 2002 og herefter nye delmål hvert tredje år. Ved evalueringen ved udgangen af 2002 vil der blive fastsat delmål for den kommende 3-års-periode.

Beregninger baseret på afgrøde- og pesticidpriser fra 1995/96 har vist, at den nuværende behandlingshyppighed kan nedsættes til mellem 1,4 og 1,7 inden for 5 - 10 år uden væsentlige drifts- og samfundsøkonomiske tab.

Reduktionsmålet vil være en behandlingshyppighed på under 2,0 inden udgangen af år 2002.

Friholdelse af arealer langs søer og vandløb

Etablering af randzoner på agerjord i omdrift langs målsatte vandløb og søer over 100 m² skønnes ved fuld målopfyldelse at udgøre 50.000 ha, heraf skal der ved udgangen af år 2002 være udlagt randzoner på i alt 20.000 ha.

Beskyttelse af særligt pesticidfølsomme arealer

Regeringen har som målsætning, at særligt pesticidfølsomme områder skal beskyttes.

Udvidelse af økologiske arealer

Regeringen har ifølge vandmiljøplan II en målsætning om en udvidelse af det økologisk drevne areal med 170.000 ha frem til år 2003.

Godkendelsesordningen

Godkendelsesordningen skal på baggrund af ny viden løbende revideres på alle relevante område

¹Behandlingshyppigheden er et udtryk for, hvor mange gange årligt landbrugsarealet i gennemsnit kan behandles med den solgte mængde pesticider, under forudsætning af at de anvendes i de fastsatte normaldoseringer. Bichel-udvalget anfører, at behandlingshyppigheden regnes som den bedste indikator for miljøbelastningen.

3. Virkemidler

Nedsættelse af behandlingshyppigheden

For at fremme en generel nedsættelse af behandlingshyppigheden på de behandlede arealer skal bl. a. følgende gennemføres:

- øget rådgivning om nedsættelse af pesticidanvendelsen
- oprettelse af demonstrationsbrug og etablering af ERFA-grupper
- øget anvendelse af beslutningsstøtte- og varslingsystemer
- informationskampagner fra landbrugets organisationer overfor landmænd
- efteruddannelse af landmænd og konsulenter
- der indføres måltal for pesticidanvendelsen i de forskellige afgrøder, hvilket kan anvendes som styringsværktøj på bedriftsniveau
- rådgivning på bedriftsniveau for nedsættelse af pesticidanvendelsen med inddragelse af relevante værktøjer, f.eks. måltal, handlingsplaner og sprøjtejournaler. Det vil blive analyseret nærmere i samarbejde med landbrugets organisationer.

En arbejdsgruppe under Skatteministeriet undersøger mulighederne for at omlægge pesticidafgiften til en afgift på behandlingshyppighed i modsætning til den nuværende værdibaserede afgift. En sådan ændring vil i givet fald skulle gennemføres ved lov.

På baggrund af evalueringen ved udgangen af år 2002 kan tiltagene eventuelt suppleres med en specifik forhøjelse af pesticidafgiften eller etablering af et kvotesystem, såfremt målet ikke er nået. En udmøntning af dette vil ske efter nærmere aftale mellem Miljø- og Energiministeriet, Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, Skatteministeriet samt andre relevante ministerier. Der skabes hjemmel i lov om kemiske stoffer og produkter til eventuelt at etablere et kvotesystem.

Friholdelse af arealer langs vandløb og søer

Følgende virkemidler anvendes for at friholde arealer langs målsatte vandløb og søer over 100 m²:

- en større grad af målrettedhed i anvendelsen af braklægning under arealstøtteordningen
- etablering af sprøjte- og gødningsfrie randzoner under de miljøvenlige jordbrugsforanstaltninger

Der er en forståelse med landbruget om, at der som del af godt landmandskab udlægges randzoner. Fremdriften på udlægning af randzoner, herunder ved braklægning og de Miljøvenlige Jordbrugsforanstaltninger, er indeholdt i den årlige status for den samlede plan.

For at fremme målopfyldelse vha. disse virkemidler er det nødvendigt, at der iværksættes en forstærket:

- informationskampagne fra landbrugets organisationer overfor landmænd
- rådgivning af landmænd om etablering af randzoner

På baggrund af evalueringen ved udgangen af år 2002 kan tiltagene eventuelt suppleres med obligatorisk udlægning af randzoner langs målsatte vandløb og søer over 100 m², såfremt målet ikke er nået. En udmøntning af dette vil ske efter nærmere aftale mellem Miljø- og Energiministeriet, Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri samt andre relevante ministerier. Der skabes hjemmel i lov om kemiske stoffer og produkter til eventuelt at etablere randzoner.

Særligt pesticidfølsomme områder

Følgende virkemidler anvendes for beskyttelse af særligt følsomme områder:

- udarbejdelse af det faglige grundlag for at identificere områder, der er særligt følsomme for pesticidudvaskning
- når dette er sket, gennemføres regulering af pesticidanvendelsen i de pesticidfølsomme områder
- opstramning af godkendelsesordningen
- landbruget skal udarbejde retningslinier for udsprøjtning af pesticider langs private haver, så gener undgås

Udvidelse af det økologiske areal

Det tredje element i regeringens strategi er en forøgelse af det økologisk dyrkede areal. Som led i Vandmiljøplan II har regeringen fastlagt en målsætning om yderligere 170.000 ha økologiske arealer frem til 2003, hvilket vil fjerne pesticidanvendelsen på disse arealer, og sikre et samlet økologisk areal på 230.000 ha. Iværksættelse af Aktionsplan II udgør et væsentligt element til sikring af denne målsætning.

Følgende virkemidler anvendes for at fremme udvidelsen af det økologisk dyrkede areal:

- forskning i økologisk fødevareproduktion indenfor det vegetabilske og det animalske område
- økologiske udviklingsaktiviteter m.h.p. at forbedre kvalitet og sundhed af økologiske fødevarer, fremme afsætning, m.m.

Det skal endvidere understreges, at et effektivt kontrolsystem er fundamentalt for troværdigheden af den økologiske produktion og det røde Ø-mærke.

Revision af godkendelsesordningen mm

Grundvandstruende pesticider skal principielt forbydes. Det vil sige at dispensationer til forbudte grundvandstruende midler skal begrænses mest muligt. Der vil på landbrugsområdet blive gennemført en opstramning af den eksisterende praksis for at meddele dispensationer til grundvandstruende pesticider, således at dispensationer alene vil kunne gives til en særdeles begrænset anvendelse, samtidig med at der i dispensationerne indføres vilkår, der sikrer dels en hurtig afvikling af behovet for en dispensation dels en maksimal beskyttelse af grund- og drikkevand.

Desuden vil der løbende ske forbedring af scenarierne for vurdering af plantebeskyttelsesmidlernes risiko for grundvandsforurening.

Der vurderes endvidere på hvilke måder man kan fremme integreret bekæmpelse.

Afhængigt af resultaterne af de igangværende og kommende initiativer på hjælpestoffer, reproduktionsforstyrrende stoffer samt atmosfærisk fordampning vil der blive taget stilling til, hvorledes der skal ske ændringer i godkendelsesproceduren.

Herudover vil der ske en opdatering af bekendtgørelsen om undervisning af erhvervsmæssige brugere af bekæmpelsesmidler (sprøjteføreruddannelsen), der bl.a. tager højde for den seneste viden og IT-teknikker.

4. Evaluering af pesticidhandlingsplanen

Pesticidhandlingsplan II vil blive evalueret ved udgangen af år 2002.

Indholdet af evalueringen

Denne evaluering vil indeholde en vurdering af:

- om behandlingshyppigheden er blevet reduceret
- om der er etableret det målsatte antal ha sprøjtefrie arealer langs målsatte vandløb og søer over 100 m².
- om der er sket en udvidelse af det økologiske areal
- status for udpegning af områder, der er specielt følsomme overfor udvaskning af pesticider til grundvandet
- revision af godkendelsesordningen mm.
- en vurdering af pesticidhandlingsplanens økonomiske konsekvenser

Belastningen af miljøet afhænger af den reelle behandlingshyppighed. I vurderingen af, hvorvidt reduktionsmålene er opfyldt, vil effekten af ændringer i afgrødesammensætningen ikke blive inddraget i beregningen af behandlingshyppigheden.

Endvidere indgår arealerne, der omlægges til økologisk jordbrug eller udlægges som randzoner ikke i grundlaget for beregningen af behandlingshyppigheden.

Evalueringen vil ligeledes indeholde en vurdering af de iværksatte virkemidler.

Herudover vil evalueringen indeholde forslag til nye mål og evt. reviderede virkemidler for den efterfølgende 3 års periode.

Endvidere vil regeringen årligt til Folketingets Miljø- og Planlægningsudvalg og Fødevareudvalget give en status for udviklingen indenfor følgende områder:

- behandlingshyppigheden
- braklægning og miljøvenlige jordbrugsforanstaltninger i relation til randzoner baseret på undersøgelse af udvalgte områder
- omlægningen til økologien
- godkendelsesordningen

5. Processen

Miljøstyrelsen har i juni og juli måned 1999 afholdt møder med en række organisationer med henblik på at diskutere det kommende arbejde med udarbejdelsen af pesticidhandlingsplanen.

Udkast til handlingsplan blev oversendt til Folketingets Miljø- og Planlægningsudvalg og Folketingets Udvalg for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri den 14. december 1999, samtidig med at den blev udsendt i offentlig høring med en høringsfrist til den 26. januar 2000.

Bilag 1

1.1.1 Initiativ	1.1.2 Total I mill. kr. for perioden 2000- 2003
ERFA-grupper, rådgivning, efteruddannelse og demonstration	7,5
Videreudvikling af beslutningsstøttesystemer	12,5
Bedriftsorienteret ukrudtskontrol	7
Fordampning og atmosfærekemisk omdannelse	6
Effekter af randzoner	4,5
Konsekvensvurderinger for gartneri og frugtavl	2,5
Udpegning af særligt følsomme områder for pesticidudvaskning	50,0
Økologiske udviklingsaktiviteter	60,0
Økologiske fødevarerforskning	40,0
Sortsresistens	7,8
Monitering	8,5
Punktkilder	3,6
Reduktionsplaner på bedriftsniveau	29,8
Pesticider og hjælpestoffers effekt på sundheden	17,0
1.2 Total	256,7

Det bemærkes, at de samlede udgifter er opgjort for perioden 2000-2003 svarende til finanslovens system med et budgetår og tre budgetoverslagsår